

Ida Kanutte Risvik

Uteskoleaktiviteter og inkludering

Educational outdoor activities and inclusivity

Bacheloroppgave i Grunnskolelærerutdanning 5-10 med vekt på
realfag

Veileder: Kristel Bye Johansen

Mai 2019

Ida Kanutte Risvik

Uteskoleaktiviteter og inkludering

Educational outdoor activities and inclusivity

Bacheloroppgave i Grunnskolelærerutdanning 5-10 med vekt på
realfag

Veileder: Kristel Bye Johansen

Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Uteskoleaktiviteter og inkludering

Uteskoleaktiviteter kan bli mer aktuelt nå når Fagfornyelsen kommer inn i skolesystemet. Som kommende lærer har jeg lyst å se mer på mulighetene uteskoleaktiviteter tilbyr, da spesielt hensyn til inkludering i et klassemiljø.

Dette kvalitative forskningsprosjektet tar utgangspunkt i en lærers meninger om uteskoleaktiviteter, hennes erfaringer med det, positive og negative sider med det med tanke på inkludering. I dette forskningsprosjektet blir datamaterialet samlet gjennom et semistrukturert intervju.

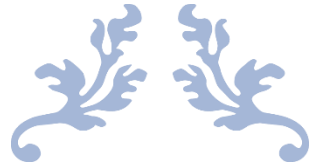
Det er gjort undersøkelser som tilsier at det å være aktiv ute kan bedre mental helse, legger opp til utvikling både emosjonelt og sosialt. Dette kan være med på å bedre hverdagen til elevene og styrke samholdet seg imellom. Man må være oppmerksom på at noen elever ikke er like inkludert i uteskoleaktiviteter på grunn av ulike årsaker. Pedagogiske tiltak må til for å legge til rette for at hver enkelt elev blir inkludert.

Educational outdoor activities and inclusivity

Educational activities outdoors could be more topical now when the new curriculum is going through the school system. As a future teacher I want to learn more about the possibility educational outdoor activities has to offer, especially with consideration to inclusivity in a class environment.

This qualitative research project has a point of departure in a teacher's perspective of educational outdoor activities, her opinion, positive and negative sides with it with inclusivity as ulterior motive. In this qualitative research project, the material is gathered through a semi-structured interview.

There is research that says that being active outdoors leads to better mental health, empowers emotional and social development. This could lead to the daily life of students and getting better solidarity. One must be aware that some students is not as included as others in educational outdoor activities of different reasons. Scholastic measures must be made to make sure every student is included.

Uteskoleaktiviteter og inkludering

VÅREN 2019
LGU53002
Ida Kanutte Risvik

Innholdsfortegnelse

Innledning til problemstilling	1
Problemstilling	2
Teori	2
Uteskole.....	2
Fagfornyelsen	2
Fysisk utfoldelse.....	2
Samhold.....	3
Færre konflikter.....	3
Mental helse	3
Selvverd.....	3
Inkludering og ekskludering.....	4
Fire dimensjoner med inkludering.....	4
Fagfornyelsen	4
Ekskludering.....	5
Innegruppe.....	5
Tilknytning	5
Metode.....	5
Forberedelse	6
Utvalg	6
Innsamling av data (intervju med informanten)	7
Analyse og tolkningsprosesser	8
Analysemetode	8
Koding og kategorisering	8
Analyseredskaper	8
Drøfting av analyse	9
Etiske betraktninger.....	9
Svakheter	9
Forståelse og perspektiver	9
Personvern.....	10
Intervjuguide	10
Notater	10
«Trafikk»	10
Forberedelse	10
Analyse og resultater	11
Intervjuet	11

Bakgrunn	11
Mestring og motivasjon	11
Styrker og sosial aksept	12
Inkludering	12
Uteskoleaktiviteter - ekskluderende for noen	13
Rammer	13
Grupperinger	14
Konklusjon	14
Diskusjon.....	15
Uteskole.....	15
Informanten sine meninger.....	15
Negativt syn med tanke på inkludering som mål i uteskole	15
Uteskoleaktiviteter med mål for inkludering.....	15
Andre metoder for inkludering.....	16
Større utbytte til læring.....	16
Fordelene med uteskoleaktiviteter.....	16
Fysisk utløp	16
Samholdet bedres	16
Bedre mental helse	17
Inkludering	17
Pedagogiske begrunnelser	17
Ulemper med uteskoleaktiviteter.....	18
De ekskluderte.....	18
Løsninger.....	18
Pedagogiske inngrep.....	18
Innegruppe.....	19
Konklusjon	19
Oppsummering	20
Referanser.....	22
Vedlegg	23
Vedlegg 1	23
Vedlegg 2	25
Vedlegg 3	26

Innledning til problemstilling

Som elev har jeg hatt gode, og noen dårligere, erfaringer med uteskoleaktiviteter. Jeg husker godt hvordan det var å vandre fra fjære til fjellet på ekskursjon, den gangen jeg fikk “high-five” med en av guttene jeg egentlig ikke snakket så mye med på slåballbanen og da hele klassen samlet seg rundt bålet på gapahuken for å spise lunsj. Noen av aktivitetene krevde at jeg måtte ut av komfortsonen. Jeg fikk muligheten til å dyrke andre egenskaper hos meg selv og kjenne på et annet fellesskap enn den jeg hadde erfart inne i klasserommet. Noen av aktivitetene var krevende, og jeg hadde ikke hatt noe positiv erfaring med det om ikke det hadde vært for at klassekameratene mine klappet meg på skulderen og sa godt jobba. Den klappen på skulderen gjorde det alltid verdt det å strekke seg lengre, prøve og feile og for så å lykkes med det jeg prøvde på. Jeg har opp igjennom min utdanning og tidligere skolegang ikke vært særlig heldig med mine klasser, men det var alltid et sterkere samhold da vi var ute.

Som kommende lærer vil jeg gjerne undersøke mulighetene med uteskoleaktiviteter i undervisning, og gjerne benytte det til å styrke samholdet i mine kommende klasser. Derfor syns jeg det er interessant å se litt nærmere på hva en lærer med noen års erfaring har å si om det, og hvordan denne læreren har brukt det i sine egne timer. Deres erfaringer og tanker om det kan være nyttig for meg som lærer, og da spesielt at uteskole kommer til å bli litt mer sentralt i fagfornyelsen. Jeg ser på uteskoleaktiviteter som et godt alternativ selv og vil finne ut mer om mulighetene til å bruke uteskoleaktiviteter til inkludering. Jeg vil også undersøke ulempene med uteskoleaktiviteter med tanke på inkludering og ekskludering.

I denne oppgaven skal jeg forske på lærerens perspektiv på uteskoleaktiviteter som et tiltak for et mer inkluderende klassemiljø. Jeg vil vite mer om hvordan læreren ville ha brukt det og hva de ville tatt i betraktning når man gjennomfører en uteskoleaktivitet med henhold til klassen som en gruppe og med inkludering som en baktanke. I tillegg har det vært interessant å høre om de pedagogiske begrunnelsene for uteskoleaktiviteter.

Det har også vært interessant å sett på læringsmiljøet og læringsutbyttet til elevene i forhold til uteskoleaktiviteter, men med hensyn til forskningsprosjektet holdes oppgavens omfang innenfor tematikken inkludering. I tillegg skal det nevnes at uteskoleaktiviteter omhandler all undervisning utenfor klasserommet, men i denne oppgaven kommer det til å legges mest vekt på skolegården, ute i naturen eller under åpen himmel.

Problemstilling

Mulighetene med uteskoleaktiviteter er mange, både faglig og sosialt. Det å være ute i skolen gir andre rammer enn når man er inne i klasserommet. De sosiale sammensetningene kan bli annerledes, og elevene får mulighet til å vise andre sider og egenskaper hos seg selv. Så i dette forskningsprosjektet er problemstillingen;

Hvordan opplever læreren uteskoleaktiviteter som et tiltak for et mer inkluderende klassemiljø?

Teori

Uteskole

Uteskole er et fellesbegrep for bruk av læringsarenaer utenfor klasserommet (Frøyland, 2010). Dette gjelder da all undervisning som skjer utenfor klasserommet. Jordet (2010) definerer uteskole som en måte å arbeide med skolens innhold der elever og lærere bruker nærmiljøet og det lokale som ressurs i undervisningen – for å utfylle og supplere det faglige innholdet. Videre sier han at uteskole innebærer «regelmessig og målrettet aktivitet utenfor klasserommet» (Jordet, 2010).

Fagfornyelsen

I Fagfornyelsen er uteskole nevnt som innhold i et av de tverrfaglige temaene; folkehelse og livsmestring under naturfag. Dette begrunnes med at elevene skal ha en glede og nytte av naturen, og at det skal gi dem gode opplevelser i naturen og «muligheten for et rikere liv» (Utdanningsdirektoratet - (FUG), Foreldreutvalget for grunnopplæringen, 2017). Det er altså foreslått i Fagfornyelsen, per dags dato, at uteskole skal bli mer aktuelt i skolen fremover.

Fysisk utfoldelse

En av de største fordelene med uteskoleaktiviteter er at de gir muligheten til å bevege seg og være i aktivitet. Jordet (1998) mener elever trenger fysisk utfoldelse, altså bevegelse og aktivitet, for å “tilfredsstille denne iboende driften”. Han mener den ikke bare påvirker den “motoriske utviklingen, men også den intellektuelle og følelsesmessige utviklingen” (Jordet, 1998). Dette vil ha konsekvenser for elevens sosiale fellesskap og forsterker sjansen for å bli utelukket fra det sosiale miljøet. Jordet mener videre at uteskole kan legge opp til at elevene får fysisk fostring inn som en naturlig og innarbeidet del av undervisningen i de ulike fagene (Jordet, 1998).

Samhold

Jordet (1998) mener uteskoleaktiviteter gir en ypperlig mulighet til å styrke samholdet på et emosjonelt plan, dette i form at de tar vare på hverandre på en unik måte når de er ute. Han tar opp et eksempel der en elev slår seg og medelevene samler seg rundt for å hjelpe og gi støtte. “Knall og fall” følger med det å være i aktivitet ute, og da viser elevene ekstra omsorg for hverandre. Uteskoleaktiviteter gir erfaringer som kan styrke et samhold i en klasse.

Færre konflikter

Jordet (1998) påstår at det blir færre konflikter elevene mellom, både når de er inne og når de er ute, når de har hatt aktiviteter ute. Dette baserer han på en undersøkelse fra barnehager og skoler (gjennomført av Halvorsen 1993 og 1997) (Jordet, 1998 s. 168). Det hevdes her da at elevene får en ro og at det synes på aktivitetsnivået inne.

Mental helse

Mental helse er definert som en tilstand av velvære der hvert individ innser sitt eget potensiale, kan håndtere hverdagslige stressende eller utfordrende situasjoner i livet, kan arbeide produktivt og fruktbart, og er i stand til å gi et bidrag til sitt fellesskap (WHO, 2014)¹. Elever trenger å ha det bra for at de kan fokusere på å lære og det å være en del av skolemiljøet. Om man har nedsatt psykisk helse vil det kreve en del energi som eleven ellers ville ha brukt på å lære, være sosial og leve godt.

God mental helse beskrives som en opplevelse av å ha det bra, med muligheter til å virkeliggjøre sine talenter og mestre vanlige belastninger i livet. Psykisk helse handler om våre forhold til oss selv, til våre nærmeste og ikke minst til det samfunnet vi er en del av.

Dårlig psykisk helse har noen sider ved seg som kan gå innpå hver enkelt. For eksempel kan nedstemthet være et forvarsel på depresjon når den er sterk og over en lengre periode (Skaalvik & Skaalvik, 2017).

Selvverd

Rosenberg (1979) beskriver selvverd som å «sette verd» på seg selv, respektere og aksepterer seg selv. Dette kan oppfattes som det å ha «høy selvverd». Skaalvik og Skaalvik (2017) forklarer det å ha «lavt selvverd» i verste fall betyr mangel på respekt til seg selv og viser tendenser til en forakt mot seg selv. Det å ha god eller dårlig selvverd kan prege hvordan man presterer i hverdagen. Som Skaalvik og Skaalvik (2017) forklarer;

¹ Egen oversettelse

«En person mangler en klar oppfatning av seg selv, slik en person med lavt selvvord gjerne gjør, blir personen mer avhengig av miljøet for å vurdere seg selv» (Skaalvik & Skaalvik, 2017).

Da blir det bare enda viktigere å ha et godt samhold i en klasse der alle føler seg inkludert og verdsatt.

Inkludering og ekskludering

En liten avklaring på forskjellen på integrering og inkludering; Integrering er når en person har fysisk tilgang til en sosial gruppe, mens inkludering blir et utvidet begrep av integrering der personen i tillegg føler seg som en del av gruppen.

«Inkludering handler først og fremst om å ivareta og utnytte mangfoldet i et pedagogisk arbeide i klassen eller innenfor skolefelleskapets rammer» (Lund, 2017, s. 19). UNESCO (1994) beskriver inkluderingsbegrepet som ønsket om å bringe enhver person til et fellesskap, også å verdsette «de naturlige forskjellene» i det menneskelige mangfoldet (Uthus, 2017).

I en skolesammenheng kan man si at integrering «handler om at alle får et skoletilbud på det stedet der de har sin geografiske tilhørighet, og at eleven tilpasser seg eksisterende tilbud» (Lund, 2017). Lund (2017) mener videre at inkludering også innebærer at skolesystemet må være i stadig forandring for å tilpasse seg dem som er tilstede og bidrar i skolen. Skolen skal være tilrettelagt de elevene som går der til enhver tid (Lund, 2017). Elever har rett på å få et tilpasset opplegg der de er anerkjent og trives, ikke minst ha en faglig tilrettelegging ut fra elevens faglige forutsetninger og muligheter (Lund, 2017). Det vil si at enhver elev skal ha tilpasset opplæring, og føle seg inkludert i fellesskapet.

Fire dimensjoner med inkludering

Bachmann og Haug (2006) har beskrevet fire dimensjoner i «skolens arbeid med inkludering». Disse fire dimensjonene er da fellesskapet – der alle kan være en del av fellesskapet, deltakelse – der alle skal ha det godt og nyte fellesskapet, demokratisering – der alle har noe å si for fellesskapet, og at fellesskapet skal ha et større utbytte for hver enkelt elev (Bachmann & Haug, 2006).

Fagfornyelsen

I overordnet del av læreplanverket i Fagfornyelsen (Utdanningsdirektoratet, 2019) beskrevet at; «Elevene skal lære å respektere forskjellighet og forstå at alle har en plass i fellesskapet».

Dette kan tolkes som at alle elevene skal føle seg inkludert, enhver skal respektere de naturlige forskjellene hos hverandre og at hver enkelt skal ha et felles mål om å inkludere alle.

Ekskludering

Ekskludering blir da det motsatte av inkludering, altså at en person er utestengt fra et fellesskap. Da har personen verken tilgang til fellesskapet, og føler seg heller ikke som en del av fellesskapet. En person som er ekskludert kan være nektet tilgang til fellesskapet eller ikke ha mulighet til å ta del i fellesskapet.

Innegruppe

I Jordet (1998) sin bok er det beskrevet et pedagogisk opplegg som en løsning til klasser som benytter seg av uteskoleaktiviteter, men har en eller flere i gruppen som ikke kan delta på grunn av fysiske funksjonshemninger eller annet. Dette gikk ut på at det ble organisert grupper som roterte på å være inne med et opplegg som tilsvarer den faglige kompetansen som er ute får. Målet var at hver enkelt elev skal ha vært inne i denne gruppen minst en gang i løpet av året (Jordet, 1998). I tillegg ble innegruppe-modellen en hensiktsmessig løsning for elever med sykdom, og andre forhold, som hindret dem fra å være ute.

Tilknytning

Tilknytning er noe hver person føler behov for. «Tilknytning er å ha utviklet et følelsesmessig bånd til en annen person» (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2017). Barn har en sterk trang eller «iboende tendens» (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2017) til tilknytning. Dette vil si at elevene har et menneskelig behov for å føle seg inkludert og være del av et fellesskap.

Metode

Jeg valgte å ha en kvalitativ intervju, da dette var en av de mer fleksible metodene for å få «fylldige og detaljerte beskrivelser» (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 77).

Datainnsamlingen besto av et intervju med en lærer som har erfaringer med å bruke uteskoleaktiviteter i undervisningen sin. Jeg ville ha perspektivet til en lærer som ikke har noe sterke meninger om temaet, verken i positiv eller negativ retning, det vil si jeg så etter en lærer som hadde et nøkternt bruk av uteskoleaktiviteter. Dette gjør at det er ganske tilfeldig om hvilke meninger og tanker som kommer frem i dette forskningsprosjektet. Innholdet til oppgaven kommer til å bli litt mer gitt deretter, da innholdet på datamaterialet er bestemt av læreren og er med på å definere analysen og diskusjonen i oppgaven.

Forberedelse

Forberedelsen til intervjuet besto av å sette temaet, spørsmålene og rekkefølgen på dem i utforming av intervjuguiden². Det ble et såkalt semistrukturert intervju (Christoffersen & Johannessen, 2012). Selv om spørsmålene³ og rekkefølgen var satt, så er det lagt opp til rom for åpen samtale. Utformingen av spørsmålene er formulert slik at begge sider av tematikken kommer frem under intervjuet. Om det ble spurt om fordeler, for eksempel, så stiltes det spørsmål om ulemper også.

Hadde på forhånd informert informanten om tematikken til intervjuet. Jeg ga ikke mye informasjon om intervjuet, heller ikke spørsmålene, på forhånd. Til forskningsprosjektets fordel ville jeg at informanten skulle være forberedt på tema, men ikke spesifikt nok til at svarene ble preget av lengre fundering og teoretisk farget.

Utvalg

Det ble gjort et kvalitativt utvalg der informanten ble valgt på bakgrunn av erfaringer med uteskoleaktiviteter. Erfaringen skulle bestå av variert og noe jevnlig bruk av uteskoleaktiviteter, men ikke slik at undervisningen bare besto av det. Som nevnt tidligere ville jeg ha perspektivet til en vilkårlig lærer med egne erfaringer med uteskoleaktiviteter. Jeg vil gjerne drøfte meningene og tankene læreren kommer med, så det hadde vært profitabelt om læreren kom med både positive og negative sider ved uteskoleaktiviteter.

Jeg endte opp med å spørre en vilkårlig lærer som jeg kjente til fra før og visste hadde erfaringer med uteskoleaktiviteter. Kravet fra min side var at hun hadde gjort en del uteskoleaktiviteter i sin undervisning gjennom sin lærerkarriere. Jeg spurte om hun ville stille til intervju om uteskoleaktiviteter en dag før intervjuet tok sted. Videre i oppgaven vil jeg omtale læreren som informanten.

Intervjuet var med en lærer i Trøndelag som har arbeidslivsfag, naturfag og matte som hovedfag. Intervjuet ble holdt på informantens arbeidsplass. Informanten hadde på forhånd fått vite at intervjuet omhandlet uteskoleaktiviteter, men ikke noe mer enn det.

Det er forventet at informanten kunne mer om tematikken enn meg selv i denne situasjonen. Informanten sitter på mye mer erfaring både som lærer og som leder av uteskoleaktiviteter i

² Vedlegg 2, side 22

³ Vedlegg 3, side 23

en klasse. I tillegg skal jeg stille meg nøktern til problemstillinger som kom opp under intervjuet, men stille spørsmål til innholdet hun kommer med selv.

Innsamling av data (intervju med informanten)

Meningen med datainnsamlingen var å få frem informanten sine meninger og tanker om problemstillingen. Det betyr at det ikke er nødvendig for forskeren og sette seg inn i detaljer rundt tema på forhånd, da dette kan forstyrre tankerekken til informanten eller lede samtalen inn på det forskeren allerede vet, men det skal sies at jeg som forsker måtte vite det grunnleggende. Som forsker skal jeg kun følge opp det informanten tar opp selv eller velger å trekke inn.

Det kvalitative forskningsintervjuet kan beskrives som en samtale med en viss struktur og et konkret formål (Kvale & Brinkmann, 2009). Kvalitative intervju må ha en viss grad av åpenhet i spørsmålene (Christoffersen & Johannessen, 2012). Det skal være mulig å holde samtaler rundt spørsmålene, og det skal ikke være formulert svaralternativ på forhånd. Det er et strukturert intervju, altså tema, spørsmålene og rekkefølgen på dem er allerede satt før intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2009).

Selve intervjuet tok sted på lærerværelset, da informanten måtte være tilgjengelig for noen kollegaer ved behov. Det var undervisningstime på dette tidspunktet, så det var ikke noen andre der på tidspunktet intervjuet startet, men det var noen som kom inn og ut underveis. Det har vært en travel dag, det var siste dag før helg, så informanten var noe sliten. Vi hadde tid til å hente et par kopper kaffe før intervjuet startet, og det var generelt en avslappet stemning som preget selve intervjuet. Da vi skulle starte virket informanten avslappet og klar for å bli intervjuet.

Under intervjuet ble det tatt notater av forskeren selv. Notatene besto mest av stikkord, men også en del utfylte notater og noen sitater som virket viktig i forskerens perspektiv.

Informanten snakket åpent rundt spørsmålene og svarte godt på hver enkelt av dem. Knyttet det opp mot konkrete eksempler og forklarte godt hvorfor svaret ble som det ble. Informanten kom med mange gode tanker og formeninger på bruk av uteskoleaktiviteter.

Jeg valgte å hoppe over et par av de siste spørsmålene da informanten allerede hadde snakket rundt dem i forbindelse med et annet spørsmål. Dette valget gjorde ingenting for mengde informasjon som ble gitt under intervjuet.

På slutten av intervjuet var det mulighet for informanten å legge frem egne innlegg om tematikken uavhengig av spørsmålene.

Analyse og tolkningsprosesser

Analysemetode

Jeg gikk igjennom intervjuet og lagde et mer oversiktlig format av det før jeg sorterte det ut etter kategorier og temaer. Jeg trakk frem det i datamaterialet som er viktig for problemstillingen og videre ta det opp i drøfting og diskusjon (side 15).

Koding og kategorisering

Da jeg noterte under intervjuet begynte allerede kodingsprosessen. Det jeg fikk ned av notater var farget av hva jeg fikk med meg og hva jeg synes er viktig, så det ble ingen åpen koding av datamaterialet, det ble kodet ned fra begynnelsen av. Jeg sorterte datamaterialet etter tema og kategorier, også kalt aksial koding, og tatt ut det viktige i det, kjernekategoriene, altså selektiv koding (Nilssen, 2012).

Jeg skrev ned og beskrev kategoriene, og noterte ned noen av punktene under hver kategori. Dette ble plottet inn i en tabell⁴ som jeg videre brukte til å skrive ned intervjuet i analyse og diskusjonsdel.

Erfaringer (bakgrunnen til informanten)	Pedagogisk (tiltak eller begrunnelser)	Ulemper (baksider ved aktivitetene)
Bruk av uteskoleaktiviteter Eksempler på aktiviteter Enkelthendelser Erfaringer om bruk og resultater	Faglig påfyll Mestring Motivasjon Gruppedynamikk Styrker hos elevene Rammer	De ekskluderte Uteskole er stressende for noen elever Fysiske utfordringer

Tabell 1 – Kjerne kategorier og kategorier

Analyseredskaper

Teknikker og systemer for å gjøre kodingsprosessen og det å finne mening i datamaterialet enklere, eller analyseredskapene (Nilssen, 2012), som ble brukt på datamaterialet er hovedsakelig sammenligning og refleksjon rundt innholdet. Jeg stilte spørsmål til det som blir

⁴ Se tabell 1, side 8

sagt i intervjuet, altså resultater (side 11), og gjorde sammenligninger til teorien (side 2) som har blitt brukt i denne oppgaven.

Drøfting av analyse

Dette intervjuet ble gjort som et samtaleintervjue (Bjørndal, 2012), som er omtalt som den mest ustrukturerte formen for å intervju. Valget falt på denne typen intervju på grunn av at friheten rundt temaet skulle være stor. Formålet med intervjuet var å få inntrykk av intervjuobjektets tanker om temaet, og derfor satt mest mulig rom for uttrykk for meninger og tanker. På denne måten kom vi også innom tema knyttet til tema, og selv komme med påstander til det.

Klimaet under intervjuet var preget av en følelse av en hverdagslig samtale rundt et pedagogisk tema. Intervjuet tok sted på lærerværelset, der det ofte er åpent for å diskutere og snakke om lignende. Forholdet mellom intervjuer og intervjuobjekt hadde en slags maktubalanse, da informanten hadde mer kunnskap om tema. Dette kunne ha preget samtalen slik at den ble mer belærende og pedagogisk tone på samtalen.

Etiske betraktninger

Jeg skrev en samtykkeerklæring⁵ på forhånd av intervjuet. Informanten og jeg gikk igjennom det før intervjuet startet og fikk det signert. Intervjuet fulgte personvernombudets retningslinjer, som preget intervjuet på forskjellige måter, blant annet at det ikke ble tatt et opptak av intervjuet. Dette gjør at en del informasjon gikk tapt under intervjuet da notater ikke er like detaljert eller omfattende.

Svakheter

Forståelse og perspektiver

Valg som blir gjort med tanke på metode kommer alltid til å farge datamaterialet. Forståelsen og perspektiver påvirker også analyse- og tolkningsprosessen (Nilssen, 2012). Så mitt perspektiv og tolkning av datamaterialet gjør at fremstillingen ikke er like subjektivt som det kunne ha vært. Dette har tatt dette i betraktning gjennom hele prosessen, og jeg har aktivt prøvd å ikke la det farge oppgavens innhold.

⁵ Vedlegg 1, side 21

I tillegg kan kommunikasjon mellom informant og intervjuer vært preget av misoppfatninger, altså om informanten ikke skjønner hva intervjuer mente med spørsmålet eller intervjuer ikke tolket svaret til informanten korrekt.

Personvern

Under intervjuet ble personvernombudet sine retningslinjer fulgt ved datainnsamlingen. Dette gjorde da at jeg ikke kunne ta opptak av intervjuet, som da igjen gjorde at jeg ikke kunne få en komplett detaljert transkripsjon og datamateriale. Mye data kunne ha gått tapt da notering ikke er like dekkende som et lydopptak.

Intervjuguide

Intervjueguiden kunne vært bedre planlagt og detaljert. Det at intervjueguide og spørsmålene ikke var på samme ark under intervjuet har nok gjort at intervjuet var mindre sammenhengende og flyt. Potensielt data har gått tapt da noen retningslinjer og nøkkelord ikke ble en del av intervjuet.

Notater

Det at notatene ble skrevet av forskeren selv har noen ulemper ved seg. Når datamaterialet blir notert av forskeren selv vil det bli preget av forskeren eller dens meninger. Notatene kunne blitt tatt av en objektiv person, da kunne notatet vært mer detaljert og dermed bedre og mer datamateriale å ta utgangspunkt i.

«Trafikk»

Det at det var mye bevegelse av lærere og ansatte inn og ut av lærerværelset som kunne ha forstyrret informanten eller satt henne ut av samtaletråden. En splittet oppmerksomhet gjorde at hun repeterte seg selv ofte, og kom med noen ufullstendige tankerekker.

Forberedelse

Informanten hadde ikke fått vite mye om tematikken for intervjuet, dette kan gjøre at hun ikke hadde fått god nok tid til å tenke ut velgrunnende svar. Det kan hende at hun ikke fikk satt seg godt nok inn i tanken på uteskoleaktiviteter med formål for mer inkludering. Kanskje dette ikke var en tanke hun hadde tenkt før og brukte tid på å sette seg inn i tanken og fikk dermed bare fortalt det første hun tenkte på å om temaet. Dette kan gjøre at datamaterialet ikke fikk noe dybde, men bare et generelt innblikk på tanker rundt tema.

Det er også mulig at hun først tenkte på læringsutbyttet ved uteskoleaktiviteter hovedsakelig. Dette gjør at datamaterialet er mer farget av tanker rundt læringsmiljø ved uteskoleaktiviteter enn det sosiale i gruppen, dynamikken og om inkludering.

Antall informanter

Det hadde vært bedre for variasjon og mengde datamaterialet om jeg hadde hatt flere informanter. Å ha kun en informant kan bli veldig ensidig for datamaterialet og det hadde vært interessant å høre hva andre læreres meninger og tanker om tematikken og gjøre en sammenligning. Med tanke på oppgavens lengde og tid til forskning så ble det bare en informant til dette forskningsprosjektet.

Analyse og resultater

Intervjuet

Intervjuet tok sted på lærerværelset, det var fredag og snart helg. Informanten hadde hatt en uke med mye å gjøre. Det har blant annet vært mange “annerledesdager” med for eksempel skidag for hele skolen, og klassen har vært travelt opptatt med å fullføre et tverrfaglig prosjekt der de skulle lage en musikkvideo. Informanten tok et lite pust i bakken og hadde laget seg en kopp kaffe før vi satt oss ned.

Bakgrunn

Informanten har jobbet i åtte år som lærer, og har på den tiden hatt noe erfaring med uteskoleaktiviteter med fokus på naturfag, matematikk og arbeidslivsfag. Forskjellige typer uteskoleaktiviteter har blitt prøvd ut, med noen mer gjennomtenkte formål enn andre.

Informanten: «Uteskoleaktiviteter er bra for variasjon. Bruker selv det mest for variasjonen sin del enn lengre prosjekt ute, med unntak av arbeidslivsfagen da.»

Videre legger informanten vekt på de ulike måtene å bruke uteskoleaktiviteter. Faglig er det en god måte å variere og fylle på kunnskap hos elevene. Informanten bruker noen uteskoleaktiviteter i alle sine fag innimellom. Det har blitt brukt aktiviteter som ekskursjoner, artsstafetter, stjerneorientering, mattestafett, mattestasjoner med måling og beregninger, også «teambuilding».

Mestring og motivasjon

Informanten: «Noen av elevene føler mer mestring ute enn inne i klasserommet, men det trenger ikke være noe direkte kobling til fag, det henger sammen med interessene deres. Har et eksempel på en elev i klassen min som er utrolig glad i friluftsliv og det å være ute generelt.»

Han blir ikke dermed automatisk superinteressert i mattestafett om han kommer seg ut i skogen her.»

Motivasjon kommer ikke direkte fra å være ute, men uteskoleaktiviteter kan treffe flere av interessene som gir elevene motivasjon for aktiviteten, og for læringen. Fordelen med uteskoleaktiviteter er da at de følger mer med når de er aktivisert.

Styrker og sosial aksept

Et konsept informanten har lagt merke til i sin undervisning ute er at elever har muligheten til å vise sine styrker hos seg selv som de vanligvis ikke får vist i klasserommet.

Informanten: «Et eksempel er når en som kanskje ikke er så god i matte, men er utrolig rask, kan bidra i en mattestaffet. Dette fremmer da en slags mestring i faget, samtidig som han får mer aksept fra klassekameratene»,

Når aktiviteten fremmer styrker hos elever, som de ikke kan vise frem i klasserommet, får elevene se nye sider hos hverandre. Elevene får vist sine egenskaper og hva de kan, som igjen fremmer sosial aksept i gruppen. Dette kan være på grunn av at de har bidratt til noe positivt for fellesskapet.

I noen tilfeller er konkurranseinstinktet på høyt nivå hos noen elever så det blir ikke viktig hvem man samarbeider med, det viktigste blir å vinne sammen. Her kan deltakelse og initiativ være med på å skape et godt samhold under aktiviteten.

Inkludering

Informanten: «Uteskoleaktiviteter passer ypperlig til å sveise sammen en ny klasse, de blir bedre kjent og kan se sider ved hverandre som de kanskje ikke kan se i klasserommet. Det er en fin måte å inkludere alle, fremheve deres forskjellige styrker og skape et godt samhold».

Uteskoleaktiviteter er en utrolig fin måte å sveise sammen en ny klasse poengterer informanten. De blir kjent med hverandre på en måte som kanskje blir mer hverdagslig og naturlig for dem. Det å komme til en ny klasse kan virke stressende for mange, og derfor kan det være lurt å ta dem ut av klasserommet. Informanten kan også fortelle at hun har observert at et klassefellesskap kan bedre seg etter en økt ute.

Informanten: «Jeg bruker uteskoleaktiviteter som sagt oftest i åttende, da de kan skape grunnmuren for et godt fellesskap. Da kan det være teambuilding eller andre aktiviteter som å lage bokstaver sammen og mattestafett. Ja, mattestafett er da å løpe til en kjele og ta med oppgaven tilbake til gruppen for å løse den. Læreren må godkjenne svaret før man kan ta

neste og så videre. Her får elevene vist sine styrker. En kan for eksempel være rask til å løpe og en annen være god til å løse oppgaver, på denne måten inkluderes alle og deres styrker. Dette forsterker da også samholdet.»

For å fremme det sosiale ville informanten valgt aktiviteter som hadde det i fokus, som å spise lunsj ute og teambuilding. Da er det viktig å la mobilen og lignende objekter bli liggende et annet sted. På den måten blir elevene «nødt» til å være sosial med hverandre, sosial uten skjerm.

Informanten: «Når vi har aktiviteter som har til formål å dyrke det sosiale er det viktig at det er fokus på akkurat det. Som å ta en lunsj ute er et godt eksempel på det. Mobilen er da selvfølgelig ute av bilde, og de blir nødt til å snakke med hverandre. De skal være sosiale uten skjerm.»

Uteskoleaktiviteter - ekskluderende for noen

Videre forteller informanten om at uteskoleaktiviteter som dette kan godt brukes for å bedre et klassemiljø, men ikke for enhver pris. Det skal ikke gå på bekostning av læringsmiljøet eller enkelte elever. Det er mange positive sider med å bruke uteskoleaktiviteter på denne måten, men informanten forteller også at man er nødt til å være oppmerksom på at det ikke er nødvendigvis noe som passer for alle.

Informanten: «Noen elever kan oppfatte uteskoleaktiviteter som ganske kaotisk. Situasjonen blir veldig flytende, vanskelig og stressende for disse elevene. Det er ofte de rutineavhengige som strever spesielt. I tillegg har noen av elevene lettere for å «lure seg unna». De grupperer seg, har fokuset en annen plass, og har enklere for å vandre fysisk eller mentalt.»

Det er elever som absolutt ikke liker slike undervisningsøkter heller. Kanskje oftest de samme som ikke er så veldig begeistret for uteskoleaktiviteter, de rutineavhengige elevene, eller de som ikke har utbytte av det aktivitetene har å tilby. Informanten poengterer også at man må legge til rette for, og ta hensyn til, de som ikke kan delta av forskjellige grunner. Det kan være noen med fysiske eller mentale hindringer som gjør det vanskelig for dem å delta i uteskoleaktiviteter.

Rammer

Under intervjuet understreker informanten at det er vesentlig å sette faste rammer for undervisningsopplegget ute, også kriteriene, hva som skal skje og formålet må være klinkende klar for både læreren og elevene.

Informanten: «Innramming blir veldig viktig, spesielt ute. Man må ta utgangspunkt i målet.»

Det er viktig å ha satt konkrete rammer for opplegget, og for elevene. De må vite akkurat hva som skal skje, og hvordan det skal skje. De må få vite hva som forventes av dem og hva de kan forvente til opplegget. De skal også ha et mål med aktiviteten og hva de skal få ut av det.

Informanten: «Om det er inkludering som er formålet med økten, må man være obs på at pedagogiske begrunnelser preger det sosiale i aktivitetene. Valg av grupper, oppsplittelse, om det er rotering av grupper og mye mer. Man må hå formålet i bakhodet og begrunne godt for valgene, egentlig uansett om det er faglig formål eller det sosiale.»

Aktivitetsdager er noe informanten heller ville ha anbefalt å bruke om det er inkludering som er målet, da enten bare klassen eller hele skolen. Dette kan ha noe med friere rammer å gjøre.

Informanten: «Aktivitetsdager derimot kan treffe alle. Der blir de aller fleste inkludert. Det blir en inkluderende arena, der det ikke er noen faglig skiller.»

Grupperinger

Forskjell på faglig styrke til hver enkelt gir sosial gruppering i en elevgruppe. Ferdigheter kan også være en begrensning for noen. Dette kan være alt fra fysiske egenskaper til faglige eller sosiale ferdigheter. Grupperingen blir mer åpenbar, og de blir tydelig oppdelt i lag. Dette gjør at det er enklere å se hvem som melder seg ut.

Informanten: «Et eksempel kan da være fart på en tur. Noen klarer å komme seg fortere opp på en fjelltopp, og da preges grupperingen av de som har omtrent likt tempo hele turen.»

Konklusjon

Informanten sier seg enig at uteskoleaktiviteter kan bli brukt for å bedre et klassemiljø, men ikke for enhver pris. Om det er snakk om inkludering og det sosiale så er det fortsatt noen elever som synes uteskoleaktiviteter ikke egner seg til dette formålet.

Til slutt ville informanten legge vekt på det å ha formålet i bakhodet gjennom hele planleggingsprosessen og gjennomføringen. Man skal sette seg et mål og planlegge hvordan man kan nå det målet. Man må ha en klar innramming, og det blir spesielt viktig når man er ute.

Informanten; Man må være oppmerksom på at pedagogisk begrunnelse preger det sosiale i uteskoleaktiviteter.

Gjennom intervjuet repeterte informanten ofte det at det er utrolig viktig med å ha konkrete rammer for timen, og at det er klart for både læreren og elevene. Hun la også vekt på at økten bør være planlagt ut ifra formålet, og at hun ikke ville ha brukt uteskoleaktivitet i timen hovedsakelig for det sosiale samholdet. Hun mener det sosiale samholdet «blir med på kjøpet» når man har undervisning ute.

Diskusjon

Uteskole

Som informanten har forklart uteskole kan det tolkes som aktiviteter du tar med klassen ut for å gjøre. Men hun sier selv at hun bruker det kun i «ny og ne». Det blir da opp til tolkning å se om det blir like regelmessig som Jordet (2010) ville ha definert det som.

Informanten gjentar ofte at undervisningsøkten må ha strukturerte rammer og et konkret mål under intervjuet. Ut ifra det Jordet (2010) skrev om at uteskole innebærer «regelmessig og målrettet aktivitet utenfor klasserommet» er dette sammenlignbart med det informanten har blitt beskrevet om sitt bruk av uteskoleaktiviteter i undervisningen.

Informanten sine meninger

Negativt syn med tanke på inkludering som mål i uteskole

Informanten virket noe skeptisk med tanke på at inkludering skulle være målet med uteskoleaktiviteter. Det kan hende hun tenkte at det er så mye annen potensiale i uteskoleaktiviteter at det å fokusere kun på inkludering som mål for undervisningsøkten er bortkastet tid med tanke på faglig innhold. Eller så kan det tenkes at inkludering er såpass vitalt i skolen at det er noe man må jobbe med konstant og noe man må ha i bakhodet gjennom all undervisning uansett om det er ute eller inne.

Informanten ga uttrykk for at uteskoleaktiviteter aldri kommer til å være inkluderende nok, og inkluderer heller ikke alle. Da hadde hun nok elever med forskjellige hindringer i tankene.

Uteskoleaktiviteter med mål for inkludering

Informanten nevnte at det mest aktuelle uteskoleaktiviteter kan være for inkludering når det er snakk om en ny klasse, da altså begynnelsen av åttende klasse. Det var her hun hadde brukt uteskoleaktiviteter med tanke på inkludering selv, og stadig mindre fokus på inkludering som mål i senere tid.

Andre metoder for inkludering

Andre metoder og tiltak for et mer inkluderende miljø ble nevnt under intervjuet, sånn som utedager, temadager, tematime eller spørreundersøkelser. Fordelen med utedager var da at ofte er det hele skolen det er snakk om og da er det mer sannsynlig at hver enkelt elev har noen å være med på tvers av klasser, det er mer frihet til aktiviteter, og i tillegg til at de har mer tid til å være sosiale. Denne løsningen gir ikke nødvendigvis et mer inkluderende klassemiljø, spesielt da hele skolen er med.

Temadag eller -time setter søkelys på tema som mobbing og inkludering og kan da være en mer effektiv måte å sette lys på ekskludering i klassen og gjøre elevene oppmerksomme på den sosiale sammensettingen. Dette kan resultere i at elevene blir klar over dette og blir mer inkluderende ovenfor hverandre.

Større utbytte til læring

Informanten ga også uttrykk for at læringsmiljøet og læringsutbyttet til elevene var en større gevinst for å gjennomføre uteskoleaktiviteter enn for inkludering. Informanten mener også at når elevene er i aktivitet så følger de mer med. De kan bli mer deltagende i de faglige aktivitetene på denne måten, en del av opplegget og en del av fellesskapet.

Fordelene med uteskoleaktiviteter

Informanten har nevnt noen fordeler med uteskoleaktiviteter i undervisningen. Dette kan forankres i litteratur om tematikken, der noe også var nevnt av informanten under intervjuet.

Fysisk utløp

Jordet (1998) nevner for eksempel at elevene får «fysisk utfoldelse» i uteskoleaktiviteter, noe som tilfredsstiller elevenes behov for å være i aktivitet og «den iboende driften». De får muligheten til å utvikle seg motorisk, intellektuelt og følelsesmessig, som videre vil ha noe å si for det sosiale fellesskapet. Jordet (1998) nevner også at de får muligheten til å regulere seg og aktivitetsnivået litt friere.

Samholdet bedres

Uteskoleaktiviteter kan bidra til at samholdet blant elevene blir sterkere. Elevene får erfaringer som gjør at de tar vare på hverandre på et mer emosjonelt plan. De tar vare på hverandre på en helt annen måte når de er ute enn inne. Og det kan ha noe å gjøre med det informanten hadde å si om at de får vise sine styrker (se side 12) og svakheter for hverandre. De får en slags respekt for hverandre og hva de kan prestere og oppnå. Erfaringer som viser at samarbeid tross forskjellig grad av styrker og svakheter på forskjellige felt kan være med på å

styrke den respekten for hverandre og dermed samholdet. I en undersøkelse gjort i skoler og barnehager (Jordet, 1998) kan det konkluderes med at elever får færre konflikter seg imellom både inne og utenfor klasserommet.

Bedre mental helse

Ingebrigtsen (1994) har i sine undersøkelser sett at det er en betydelig forskjell på den psykiske helsen hos de som driver med friluftsliv, dette kan være kun noen ganger i året, og de som ikke gjør det i det hele tatt. Hvor ofte man er ute har ingen betydning, men at man er ute i det hele tatt kan utgjøre den store forskjellen på den mentale helsen. Hun mener at det å være ute innebærer faktorer som fremmer bedre mental helse, sånn som trivsel, glede, mosjon, sosialisering og det å utvikle nye mestringsstrategier (Ingebringsten, 1994). Disse studiene viser at aktivitet ute har positive virkninger på den mentale helsen.

Bedre mental helse blant elevene gjør at de trenger ikke bruke like mye energi til å ha det bra med seg selv eller ha det bra generelt, dermed kan de bruke den energien på å være en deltager i fellesskapet. De kan legge mer til rette for seg selv å være inkludert og inkludere andre.

Inkludering

Bachmann og Haug (2006) har definert fire dimensjoner med inkludering; fellesskap, deltagelse, demokratisering og utbytte for den enkelte elev.

Det å være ute og i fysisk aktivitet kan dekke disse dimensjonene. Ved for eksempel en stafett er det lag; da får man nyte godt av å tilhøre fellesskapet, det å delta vil ideelt sett føre til en god opplevelse av deltagelse i fellesskapet, om man i tillegg har valgt frem aktiviteten selv øker følelsen av demokratisering, og den enkelte elev vil føle at man bidrar til noe i klassen, altså et større utbytte for seg selv. Dette dekker da alle dimensjonene av inkludering.

Pedagogiske begrunnelser

Faglig sett er uteskoleaktiviteter en utmerket metode for påfyll, mener informanten. Det kan være med på å styrke kunnskap som allerede eksisterer, motivere til læring eller skape en mestringsfølelse som kan brukes videre i læringen.

Faglige begrunnelser er med på å prege de sosiale grupperingene som skjer under aktiviteten. Gruppedynamikken er farget av forskjellige faktorer i undervisningsopplegget, som for eksempel like styrker kan føre til en bestemt gruppering. Da kan læreren være proaktiv ved å bestemme gruppene. Man må da huske å rokkere på gruppene mellom hver aktivitet for å ha størst sannsynlighet for at alle blir inkludert.

Et poeng som informanten kom med, og la stor vekt på, var at det å være ute fører ikke direkte til inkludering, men at elevene fikk mulighet til å vise styrker som de ikke nødvendigvis kan få vist i et klasserom. Det å kunne vise styrkene sine på denne måten kan gi en slags aksept i fellesskapet som gjør at de videre blir mer inkludert i fellesskapet.

Ulemper med uteskoleaktiviteter

De ekskluderte

Uteskoleaktiviteter passer ikke alle, da for eksempel de med fysiske eller mentale hindringer (eksempel: autisme, angst, nedsatte sanseinputtrykk, CP, fysisk handikap, etc.). Med tanke på oppgavens omfang begrenser jeg meg til elever med fysiske og psykiske utfordringer, selv om det hadde vært interessant å sett på ekskludering med tanke på sosiokulturelle faktorer som økonomi og de flerkulturelle.

Noen elever blir automatisk ekskludert fra uteskoleaktiviteter, om ikke det er lagt til rette for dem. Informanten nevnte eksempler som elever med fysisk utviklingshemninger og autisme. De med fysiske utviklingshemninger, da spesielt elever som er avhengig av rullestol for å komme seg rundt omkring, har noen større utfordringer enn de andre elevene på det rent fysiske planet.

Dette er hindringer lærere må ta forbehold til, og legge til rette for løsninger der alle kan delta på de planlagte aktivitetene.

Løsninger

Uteskoleaktiviteter har en god egenskap, som tidligere nevnt, at den viser styrker hos enkeltelever som ikke nødvendigvis kommer frem i et klasserom. Dette fører da til aksept i klassen, og videre inkludering. Her er noen forslag til løsninger som kan hjelpe på de utfordringene som følger med uteskoleaktiviteter og å få enhver elev inkludert;

Pedagogiske inngrep

I uteskoleaktiviteter kan pedagogiske grep farge hvordan gruppedynamikken blir.

Forhåndsbestemte grupper kan føre til mer inkludering under og etter aktivitetene. Da er det viktig at gruppene rullerer slik at alle har vært med alle. Elevene får da muligheten til å bli kjent med klassekameratene på andre arenaer.

Sosiale aktiviteter der alle har muligheten til å være inkludert er også et godt tiltak når det kommer til uteskole. Ute med bål er et fint eksempel på en slik type aktivitet. Alle har fysisk plass rundt bålet, alle kan lage mat sammen, dele på godene og hjelpe hverandre.

Elever som har fysisk utviklingshemninger har selvfølgelig en større utfordring med en gang det er snakk om aktiviteter ute. Det er vanskelig å bevege seg rundt omkring, da ofte for rullestolbrukere. Her kan man da for eksempel legge til rette for at det er naturstier, museer, ballspillbane og andre beliggenheter er tilgjengelige for dem også. Om man skal ha en artsstaffet, for eksempel, er det like mange arter å finne på en natursti som er tilrettelagt for de som trenger mer lent terreng enn midt på fjellet med vanskelige stier og ulent terreng. Ta valg som kan egne alle.

Elever med psykisk utviklingshemninger eller andre psykiske sykdommer kan av ulike årsaker bli veldig overveldet av å være ute. For eksempel en elev med autisme kan det bli alt for mange inntrykk på en gang som kan gjøre dem stresset. Det kan være faktorer som lyder, gruppedynamikken og at alt ikke er etter rutine eller at det er ukjent. En løsning på dette kan jo være å gå til beliggenheter som eleven er kjent med eller er vant til å være i. Da kan det være lurt å snakke med eleven på forhånd, eventuelt foresatte eller ansatte på skolen som er kjent med eleven.

Innegruppe

Noen som er direkte ekskludert fra fellesskapet med uteskoleaktiviteter kan være for eksempel elever som er avhengig av rullestol, elever med autisme eller lignende.

Intervjuobjektet nevnte at uteskoleaktiviteter ikke er for alle. Hun nevnte for eksempel de med fysiske og psykiske funksjonshemninger som da nesten alltid ikke kan delta på slike aktiviteter. Da blir ikke alle inkludert mente hun. Det ble ikke snakket noe om løsninger på dette, men et godt alternativ kan være innegrupper.

Dette er da grupper som roterer på å være inne når de andre er ute. Dette er for at eleven som ikke kan delta på uteskoleaktivitetene blir «inkludert» og får mer eller mindre samme faglige utbyttet som de andre.

Nå skal det nevnes at dette blir å ekskludere denne gruppen fra resten av klassen på den måten at de ikke har fysisk tilgang til resten av gruppen. Så dette blir som en siste utvei da denne gruppen blir utelukket fra resten av klassen. Det er mange tiltak man gjøre for å legge til rette for at alle skal delta, før det skal bli nødvendig å ta i bruk innegrupper.

Konklusjon

Informanten har en del oppfatninger om bruken av uteskoleaktiviteter med tanke på det sosiale. Hun mener det viser først og fremst elevs styrker og svakheter, og det gir dem en

gylden mulighet til å vise andre sider ved seg selv enn de kunne gjort kun ved å være i klasserommet. Uteskoleaktiviteter krever mer av elevene med tanke på at det skal andre styrker til for å gjennomføre aktivitetene, dermed får de muligheten til å vise andre sider ved seg selv. Dette kan videre føre til mer aksept innad i elevgruppen og ende med inkludering blant flere elever.

Uteskoleaktiviteter kan argumenteres som et tiltak for et mer inkluderende fellesskap da faktorer som fysisk utløp og bedre mental helse kan legge til rette for dette.

I lærerens tilfelle ville hun brukt uteskoleaktiviteter for å styrke fellesskapet i en klasse, men ikke for enhver pris. Det er noen elever som kan bli direkte ekskludert av uteskoleaktivitetene. Dette kan gjelde for eksempel de med fysiske funksjonshemninger eller psykiske sykdommer. Men det finnes løsninger og pedagogiske grep som kan benyttes for å inkludere alle. Som en siste løsning kan man benytte «innegruppe-metoden», der en liten gruppe av klassen blir igjen inne og har noe av det samme faglige innholdet som de ute har, men dette kan oppfattes som ekskluderende ovenfor denne elevgruppen.

Uteskoleaktiviteter kan være et tiltak for et mer inkluderende klassemiljø, om det er gjort pedagogiske begrunnelser og tilrettelegging for å nå dette målet. Det bli ikke naturlig et mer inkluderende fellesskap av å være utenfor klasserommet, men det ligger en del muligheter i det å være ute som kan styrke inkludering.

Oppsummering

I dette forskningsprosjektet har jeg hatt en kvalitativ studie der jeg har intervjuet en lærer med noe erfaring i å undervise med uteskoleaktiviteter.

I denne oppgaven er det blitt tatt opp teori av blant annet Jordet og Frøyland. Jordet har definert uteskole som all undervisning utenfor klasserommet, og mener at dette burde gjennomføres aktivt og jevnlig. Det er også nevnt teori innen inkludering og mental helse da dette var vesentlig for oppgavens problemstilling. Oppgaven viser til undersøkelser som tyder på at uteskoleaktiviteter gir elevene muligheten til fysisk utfoldelse og mestringserfaring på nye arenaer, som igjen fører til bedre mental helse, bedret selvverd, samhold og færre konflikter.

Intervjuet var semistrukturert, der tema, spørsmål og rekkefølgen på spørsmålene allerede var satt. Jeg hadde skrevet en intervjuguide før spørsmålene ble skrevet, slik at spørsmålene gikk innom den tematikken som var ønsket med tanke på oppgaven.

Svakheter med metoden som en grov intervjuguide, retningslinjer med hensyn til personvern, misforståelser under intervjuet, egenskrevne notater og uro kan ha forårsaket mangelfullt svar, dermed ufullstendig datamateriale.

Lærerens egne erfaring med uteskoleaktiviteter gikk mest på fag som naturfag, matte og arbeidslivsfag. Hun hadde blant annet hatt aktiviteter som mattestafett, artsstafett, og andre sosiale aktiviteter som utelunsj og slåball. Hun nevnte det at hun benyttet seg mest av aktiviteter der målet var å skape et godt fellesskap i åttende klasse da elevene er ny som klasse. Dette ga dem muligheten til å bli kjent og bygge et godt fellesskap og klassemiljø.

Hun la vekt på det at det er spesielt viktig med rammer i uteskoleaktiviteter, da dette blir et større omfang av muligheter for bevegelse, grupperinger, distraksjoner og å «melde seg ut». Under intervjuet så nevnte læreren også at det er lurt å tenke på de som blir ekskludert av uteskoleaktiviteter. Dette kan gjelde de som har fysisk utviklingshemninger eller synes uteskoleaktiviteter er en stressende situasjon å være i. Da må man ha det i bakhodet og legge til rette for at de skal bli inkludert i aktivitetene.

Læreren sa at hun ville brukt uteskoleaktiviteter som et tiltak for et mer inkluderende klassemiljø, men ikke for enhver pris. Det skal ikke gå ut over enkeltelever, heller ikke læringen. Uteskoleaktiviteter er en fantastisk metode for faglig påfyll, muligheter til å vise styrker man ellers ikke får vist og oppleve mestringserfaring på nye arenaer.

Referanser

- Bachmann, K., & Haug, P. (2006). *Forskning om tilpasset opplæring*. Høgskulen i Volda. Volda: Møreforskning.
- Bjørndal, C. R. (2012). *Det vurderende øyet - Observasjon, vurdering og utvikling i undervisning og veiledning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2017). *Se eleven innenfra*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Frøyland, M. (2010). *Mange erfaringer i mange rom: Variert undervisning i klasserom, museum og naturen*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Ingebringsten, G. (1994). Ut på tur, aldri sur? Har friluftsliv noen betydning for mental helse? *Friluftsliv: Effekter og goder*. Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning.
- Jordet, A. N. (2010). *Klasserommet utenfor: tilpasset opplæring i et utvidet klasserom*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsinterju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lund, A. B. (2017). Mangfold gjennom anerkjennelse og inkluderende praksis. I A. B. Lund, *Mangfold gjennom anerkjennelse og inkludering i skolen* (ss. 11-28). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier - den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the self*. New York: Basic Books.
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2017). Prestasjonspresset i skolen. I M. Uthus, *Elevenes psykiske helse i skolen - utdanning til å mestre egne liv* (ss. 47-87). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- UNESCO. (1994). *The Salamanca statement and framework for action on special needs education*. Paris: UNESCO.
- Utdanningsdirektoratet. (2019, April 13). *Udir*. Hentet fra Overordnet del av lærerplanverket: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/overordnet-del/prinsipper-for-skolens-praksis/inkluderende-laringsmiljo/>
- Utdanningsdirektoratet - (FUG), Foreldreutvalget for grunnopplæringen. (2017, September 27). *Utdanningsdirektoratet*. Hentet Mai 8, 2019 fra Fagfornyelsen - innspill til kjerneelementer i: <http://www.fug.no/getfile.php/4244150.1542.qbjlaipasikpnl/H%C3%B8ringssvar+-+Fagfornyelsen+-+innspill+til+kjerneelementer+i+skolefagene+-+sept+2017.pdf>.
- Uthus, M. (2017). *Elevenes psykiske helse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- WHO. (2014). Hentet 6 27, 2016 fra Mental health. A state of well-being: http://www.int/features/factfiles/mental_health/en/

Vedlegg

Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjektet

“Uteskoleaktiviteter for et mer inkluderende klassemiljø”

Formål

Informasjonen blir brukt til å skrive bacheloroppgave som omhandler lærerens oppfatning av uteskoleaktiviteter som et tiltak for et mer inkluderende klassemiljø.

Informasjonen som blir gitt i dette intervjuet blir brukt som data i denne bacheloren.

Ansvarlig for forskningsprosjektet

NTNU – Institutt for lærerutdanning - Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Deltakelse

Jeg er med i dette prosjektet for å skrive en bachelor, som er et krav for å fullføre lærerutdanningen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Om du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et intervju der du må svare på 6-10 spørsmål om dine erfaringer med uteskoleaktiviteter og dine meninger om bruken av det i undervisning, også hvorfor. Intervjuet vil bli holdt på tomannshånd der intervjuer noterer svarene du kommer med.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Dine opplysninger vil kun bli behandlet av intervjuer og navnet ditt anonymisert i notatet og andre dokumenter.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 21.mai.2019 kl. 12.00

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,

- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Uteskoleaktiviteter for et mer inkluderende klassemiljø”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- At informasjon jeg kommer med kan brukes til forskningsprosjektet
- Mine meninger og utsagn blir brukt i dette forskningsprosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. [oppgi tidspunkt]

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Intervjueguide

Temaet for undersøkelsen

En lærers tanker og meninger om uteskoleaktiviteter som et tiltak for et mer inkluderende klassemiljø.

Formål

Dette intervjuet skal gjennomføres for å samle datamaterialet til bachelor om uteskoleaktiviteter og inkludering

Introduksjon

Skal fortelle om at jeg er interessert i hvordan uteskoleaktiviteter kan brukes for å bedre et klassemiljø, spesifikt å gjøre det mer inkluderende. Jeg vil også fortelle informanten at jeg er interessert i å høre om erfaringer, tanker og meninger om det.

Skal gå gjennom samtykkeerklæring før det starter.

Nøkkelord

Erfaringer, tanker og meninger, inkludering, ekskludering, det sosiale i gruppen, forskjeller i det sosiale.

Spørsmål under intervjuet

Bruker et eget skriv med spørsmål til dette intervjuet, da ut ifra nøkkelordene som er skrevet. Dette blir skrevet på datamaskin, også notatene som blir tatt under intervjuet.

Spiller på det informanten forteller under intervjuet, det vil si spør videre om det som blir sagt.

Vedlegg 3

Spørsmålene som ble brukt i intervjuet

1. Hvor lenge har du jobbet som lærer?
2. Hvilket forhold/tanker har du med aktiviteter ute?
3. Hvor mye erfaring har du med uteskoleaktiviteter?
Hvilke?
4. Ser du forskjell på fellesskapet i klassen når de er ute eller inne?
Hvilke?
5. Har du observert at uteskoleaktiviteter kan bedre et klassemiljø?
6. Ville du brukt uteskoleaktiviteter for å bedre et klassemiljø/skolemiljø?
I så fall, hvorfor og hvordan?
7. Legger du merke til om de som ikke føler mestring i klasserommet, føler mer mestring ute?
8. Har du observert noen ulemper sosialt med uteaktiviteter i timen?
9. Har du merket noen fordeler sosialt med uteaktiviteter i ettertid?
10. Noen andre tanker til uteskoleaktiviteter i forhold til et bedre og mer inkluderende klasse- eller skolemiljø?

